

Kopja Informali ta' Sentenza

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
PHILIP SCIBERRAS**

Seduta tas-16 ta' Gunju, 2003

Citazzjoni Numru. 789/1994/1

**Maria armla minn Paul Pace, Renato Pace, Frida u
Philip Camilleri, Paul u Phyllis Pace, Saviour u Maria
Dolores Pace, Josephine u Carmelo Gray, Carmen u
Carmelo Gauci, Joanne u Francis Muscat u Maria
Dolores u Joseph Bondin**

-vs-

Maria Melita Cachia u Romina xebba Pace

Il-Qorti;

Rat l-att ta' citazzjoni li bih l-atturi premissi d-
dikjarazzjonijiet necessarji u moghtija l-provvedimenti
opportuni;

Kopja Informali ta' Sentenza

Premess illi fit-2 ta' Marzu 1993 miet f'Tal-Pieta` Paul Pace, ir-ragel ta' l-attrici Maria u missier l-atturi l-oħra u l-konvenuta Romina Pace (Dok. A1 - A11);

Premess illi bl-uniku testment tieghu fl-atti tan-Nutar George Cassar ta' l-24 ta' Marzu 1987, l-imsemmi Paul Pace halla b'titolu ta' legat id-dar numru erbgha u disghin (94) Tal-Borg Street, Casal Paola lil Maria Melita Cachia bis-sostituzzjoni ta' bintha u bint l-istess decujus cioe` Romina Pace, il-konvenuta minghajr ma nnomina min huma l-eredi tieghu u b'hekk isegwi li 'l fuq imsemmija uliedu legittimi cioe` atturi u l-konvenuta Romina, bintu illegittima, huma l-eredi tieghu *de iure* – (Dok. B1, B2, C, D);

Premess illi dan il-legat huwa validu biss in parte in kwantu l-fond mholli lill-konvenuta Maria Melita Cachia kien jappartjeni l-komunjoni ta' l-akkwisti ezistenti bejn l-attrici Maria Pace u d-decujus avvolja dawn kienu gew separati gjudizzjarjament in forza ta' Sentenza ta' dina l-Qorti tal-21 ta' April 1961 li ma kinitx xoljiet l-komunjoni ta' l-akkwisti (Dok E), u t-testatur ma ghamel l-ebda dikjarazzjoni li jaf li l-fond mholli b'legat ma kienx tieghu fl-intier kif hu rikjest mil-Ligi, izda kkunsidrah tieghu kollu - u dana jirrendi l-legat msemmi validu biss sa nofs indiviz tal-fond li kellu l-imsemmi decujus;

Premess illi l-wirt tad-decujus gie regolarment denunzjat lill-Kummissarju tat-Taxxi mill-atturi uliedu permezz ta' kuntratt publikat minn Nutar George Cassar tat-12 ta' Jannar 1994 (Dok F);

Premess illi l-atturi ma xtaqux li jibqghu in komunjoni mal-konvenuta Romina Pace u l-attrici Maria Pace ma' Maria Melita Cachia, legatarja, u lanqas bejniethom stess;

Talbu ghalhekk l-atturi lil dina l-Onorabbli Qorti sabiex:

1. Taqta' u tiddeciedi li l-legat mholli minn Paul Pace fit-testment uniku tieghu ta' l-24 ta' Marzu 1987 tal-fond 94, Tal-Borg Street, Casal Paola lill-konvenuta Maria Melita

Cachia ghandu jigi kunsidrat bhala validu biss kwantu ghal nofs indiviz li kienet tal-mejjet Paul Pace stante li dana l-fond kien proprjeta` ta' l-attrici Maria Pace ukoll bhala komparticipi fil-komunjoni ta' l-akkwisti mal-mejjet zewgha;

2. Taqta' u tiddeciedi li n-nofs indiviz ta' l-istess jigi assenjat lill-konvenuta Maria Melita Cachia bhala legat lilha mholli, waqt li n-nofs indiviz l-iehor tal-fond ghandu jigi assenjat lill-attrici Maria Pace akkont ta' sehemha mill-komunjoni ta' l-akkwisti; u

3. F'kaz li l-fond mhuwiex komodament divizibbli, li dana jigi licitat taht l-awtorita` ta' dil-Qorti u r-rikavat prezz maqsum bejn l-attrici Maria Pace u l-konvenuta Maria Melita Cachia ghas-saldu tal-legat lilha mholli;

4. Tillikwida l-bqija tal-komunjoni ta' l-akkwisti ezistenti bejn l-attrici Maria Pace u l-mejjet zewgha billi tigi dikjarata li tikkonsisti f'dawn il-beni immobbli, mobbli, flus u effetti ohra li jirrizultaw waqt it-trattazzjoni tal-kawza u dana wara li qabel jigi prelevat il-fond 94, Tal-Borg Street, Paola u diviz kif intalab f'2. u 3. hawn fuq;

5. Taqsam il-bqija ta' dina l-komunjoni f'zewg porzjonijiet u wahda minnhom tigi assenjata bix-xorti lill-attrici u l-ohra lill-eredita` tal-mejjet zewgha Paul;

6. Taqsam u tiddividi dika l-porzjoni li tmiss bix-xorti lill-eredita` ta' Paul Pace bejn l-atturi l-ohra u l-konvenuta Romina skond il-kwota li tmiss lilhom skond il-ligi u cioe` tlieta u hamsin minn erba' mija u tnejn u tletin (53/432) parti kull wiehed u wahda mill-atturi bhala eredi *de iure* u legittimi u wiehed minn erba' u hamsin parti (1/54) lill-konvenuta Romina Pace bhala *erede de iure* illegittima;

7. F'kaz li l-beni immobbili jew mobbli ezistenti fl-imsemmija komunjoni ta' l-akkwisti mhuwiex komodament divizibbli, li l-Qorti tordna l-licitazzjoni taghhom skond il-Ligi u r-rikavat prezz jigi diviz bejn il-kontendenti skond il-kwota lilhom spettanti skond il-Ligi kif intqal fuq u ghar-ragunijiet fuq imsemmija;

8. Li okkorrendo jigu nominati Nutar biex jircevi l-Att ta' Divizjoni relattiv u kuraturi biex jirrapprezentaw l-eventwali kontumaci liema kuntratt jigi pubblikat fil-jum, hin u lok fissandi minn dil-Qorti;

Bl-ispejjez kontra l-konvenuti;

Rat id-dikjarazzjoni guramentata ta' l-istess atturi u l-lista tax-xhieda minnhom indikati flimkien ma' l-elenku tad-dokumenti esebiti;

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet tal-konvenuti li permezz taghha eccepew:-

Illi kwantu ghal-ewwel talba dedotta fic-citazzjoni l-eccipjenti jirrilevaw li l-fond hemm imsemmi huwa okkapat mill-eccipjenti Maria Melita Cachia b'titolu ta' kera u kwindi l-assenjazzjoni tan-nofs indiviz lill-attrici Maria Pace skond it-tieni talba irid jibqa' soggett ghal dan it-titolu;

Illi kwantu ghat-tieni u t-tielet talba, ghandu jigi kunsidrat ukoll li:

(a) il-fond in kwistjoni huwa d-dar residenzjali ta' l-eccipjenti Maria Melita Cachia li kif gja inghad tokkupah b'titolu ta' kera;

(b) l-imsemmi fond huwa wkoll ir-residenza ta' l-eccipjenti Romina Pace, bint l-istess testatur Paolo Pace u l-eccipjenti Maria Melita Cachia;

(c) l-eccipjenti Maria Melita Cachia ghandha dritt ta' kumpens ghas-servigi resi lit-testatur ghal iktar minn tletin sena u kwindi jkun iktar logiku li n-nofs indiviz tal-fond in kwistjoni, li ma jigix kunsidrat bhala l-legat imholli lill-istess Maria Melita Cachia, jigi effettivament assenjat lilha bhala hlas ghall-imsemmija servigi;

Illi kwantu ghar-rimamenti talbiet l-eccipjenti ma jopponux rwiehhom ghalihom salv li fost l-assi tat-testatur ma

Kopja Informali ta' Sentenza

għandhomx jigu inkluzi d-depoziti fil-kont Savings Nru. 13 415 6074, fil-fergħa ta' Raħal Gdid tal-Mid-Med u l-kont Fiss Nru. X 132 472 fl-istess fergħa, liema depoziti għandhom jigu dikjarati li jappartjenu esklussivament lill-eccepjenti Romina Pace u inltre fl-istess assi jridu jigu nkluzi nofs daww l-effetti mobili u immobili li fil-mument tal-mewt tat-testatur, kienu posseduti mill-attrici Maria Pace;

B'riserva ta' eccezzjonijiet ulterjuri;

Rat id-dikjarazzjoni guramentata ta' l-istess konvenuti u l-lista tax-xhieda minnhom indikati;

Rat id-digriet tas-7 ta' Novembru 1994 li permezz tiegħu gie nominat bħala perit legali Dr. Carmelo Vassallo biex ifittex u jirrelata wara li jiehu konjizzjoni tat-talbiet ta' l-atturi u l-eccepjoni tal-konvenuti, u jagħmel l-osservazzjonijiet kollha li għandhom x'jaqsmu mal-kaz;

Rat id-digriet ta' l-24 ta' April 1996 li permezz tiegħu gie nominat AIC Rene` Buttigieg biex jassisti lill-perit legali billi jagħmel stima u deskrizzjoni ta' l-immobbli u dwar kwestjonijiet oħra rigward l-immobbli in konnessjoni mal-likwidazzjoni tal-komunjoni ta' l-akkwisti u domandi oħra kontenuti fic-citazzjoni;

Rat id-digriet tat-3 ta' Novembru 1997 li permezz tiegħu gie nominat Guzeppi Zammit bħala espert gudizzjarju sabiex jistma l-vetturi li hemm fl-eredita` in kwistjoni, u dan wara qbil bejn il-partijiet;

Rat ir-relazzjonijiet ta' l-imsemmija esperti gudizzjarji li jinsabu a fol. 74 *et sequitur* tal-process u li gew minnhom debitament konfermati;

Rat ukoll ir-relazzjoni addizzjonali tal-perit legali li tinsab a fol. 322 *et sequitur* tal-process u li giet minnu debitament konfermata fl-udjenza tal-5 ta' Dicembru tas-sena 2000;

Rat l-atti kollha tal-process;

Ikkonsidrat:-

Din il-kawza tirrigwarda l-firmazzjoni, likwidazzjoni u divizzjoni tas-sustanzi ereditarji ta' Paul Pace li miet testat fit-2 ta' Marzu 1993. Tikkoncerna wkoll l-interpretazzjoni li trid tinghata lid-disposizzjoni partikulari tat-testament tieghu datat 24 ta' Marzu 1987, atti Nutar Dottor George Cassar (fol. 20) rigwardanti l-axxitu ta' legat lil konvenuta Maria Melita Cachia bis-sostituzzjoni ta' binthom, il-konvenuta l-ohra Romina Pace;

Jirrizulta mill-atti tad-decizzjoni tal-21 ta' April 1961 (fol. 23) illi d-decujus u martu, l-attrici Maria Pace, isseparaw *ope sententiae* minhabba allegat adulterju kommess minnu mal-konvenuta Melita Cachia;

Jirrizulta wkoll illi mir-relazzjoni bejn id-defunt u l-konvenuta twieldet il-konvenuta Romina Pace, bint illegittima tieghu. Fil-kors taz-zwieg ma' l-attrici imsemmija Maria Pace, id-defunt kellu tmien ulied, ilkoll atturi;

L-ewwel kwestjoni li tenhtieg rizoluzzjoni tolqot il-meritu tal-legat imholli mit-testatur Paul Pace lill-konvenuta Maria Melita Cachia, li maghha kien jghix, tal-fond 94 Tal-Borg Street, Paola;

Jinsab akkolt fid-decizzjoni fl-ismijiet "**Francesca Kerr –vs- Carmelo Aquilina et**", Appell Civili, 14 ta' Mejju 1937 illi "l-konkubinat *ut sic* ma jirrendix lill-konkubini inkapaci li jaghmlu liberalitajiet lil xulxin; ghalhekk il-konkubina mhijjex inkapaci li tikkonsegwixxi legat lilha mholli minn dak li tieghu kienet konkubina";

Issokta jinghad illi biex disposizzjoni testamentarja bhal din maghmula favur konkubina tista' tigi annullata hemm bzonn li jigi provat li d-disposizzjoni hi l-effett ta' raggiri uzati mill-konkubina. "*Il concubinato per se` solo non*

induce la nullita` del testamento per captazione senza la prova delle male arti che abbiano circuito il testatore ed estorta da lui la disposizione” – “**Giorgio Imbroli –vs- Maria Carmela Mougliett**”, Appell Civili, 17 ta' Gunju 1921;

Fil-kaz taht konsiderazzjoni ma tqajmet l-ebda kwestjoni fuq il-validita` tal-legat imholli ghar-raguni appena espressa. Il-kontroversja ccentrat fuq il-portata u l-estensjoni ta' l-istess disposizzjoni. Dan fis-sens jekk il-legat tal-fond setax jithalla *per intero* jew kienx jiswa biss ghal dak is-sehem minnu li kellu it- testatur;

Tajjeb hawn li jigi spjegat illi s-separazzjoni sopravvenuta bejn id-decujus u martu l-attrici Maria Pace ma gabetx maghha x-xoljiment tal-komunjoni ta' l-akkwisti billi l-ebda domanda fir-rigward ma kienet giet ventilata fil-procedura tas-separazzjoni. Li jfisser li meta d-decujus akkwista il-fond *de quo* fl-24 ta' Ottubru 1983, dan gie li dahal fl-assi tal-komunjoni vigenti bejn id-decujus u martu. Konsegwentement biex il-fond seta' jithalla *per intero* lil konvenuta Maria Melita Cachia, id-disposizzjoni testamentarja dwaru kellha *ope legis* tirrivesti d-dikjarazzjoni stabbilita fl-Artikolu 696 tal-Kodici Civili. Dan jghid appuntu illi “il-legat tal-haga ta' haddiehor ma jiswiex hlief jekk ikun dikjarat fit-testment illi t-testatur kien jaf illi l-haga kienet ta' haddiehor, u mhux tieghu ...”;

In vista ta' din id-disposizzjoni tal-ligi l-perit legali nominat mill-Qorti ghadda biex ikkonvalida l-laxxitu tal-legat in kwantu ghan-nofs indiviz tieghu. Dan ghamlu fit-terminu ta' l-Artikolu 698 tal-Kodici Civili. Ghax kif gie deciz mill-Qrati taghna “*se al testatore appartiene una parte della cosa legata, ossia un diritto sulla medesima, il legato e` valido soltanto relativamente a questa parte od a questo diritto, quando non sia nel testamento espresso che il testatore sapeva che la cosa non era sua per intero*” (“**Vella utrinque**”, Qorti ta' Ghawdex, 15 ta' Novembru 1890). Fl-istess sens id-decizjonijiet a **Vol. XIII p 534**,

Vol. XVIII P II p 77 u “**Carmelo Borg et –vs- Doris Borg**”, Appell Civili, 9 ta' Marzu 1994;

Ta' min ifakkar illi qabel l-emendi apportati ghal Kodici Civili bl-Att XLVI ta' l-1973 kien hemm zmien fejn il-Qrati taghna kienu konkordantement jirritjenu illi r-regola stabbilta fl-Artikolu 696 succitat ma kienetx applikabbli ghal dawk id-disposizzjonijiet testamentarji tar-ragel li jkollhom bhala oggett “*beni della comunione degli acquisiti*” (“**Rosa Darmanin –vs- Sac. Don. Angelo Copperstone nomine et**”, Prim' Awla, Qorti Civili, 13 ta' Awissu 1925). Dan ghaliex f'kaz simili kienet tigi applikabbli n-norma tal-ligi prevvista fl-Artikolu 1371 li kien jghid li “jekk ir-ragel jiddisponi mill-akkwisti b'testment, id-disposizzjoni tieghu ghandha effett basta l-mara tieghu tigi kompensata tas-sehem li jkun jmissha.” (“**Giovanna Carabott –vs- Generoso Carabott et**”, Prim' Awla, Qorti Civili, 29 ta' Novembru 1947; “**Joseph Brincat et –vs- Maria Zammit**”, Prim' Awla, 16 ta' Frar 1965). Din id-disposizzjoni giet abolita bl-Att imsemmi ta' l-1973 u ghalhekk d-dikjarazzjoni sancita fl-Artikolu 696 giet reza applikabbli anke fil-kaz ta' laxxitu ta' beni tal-komunjoni;

Kwestjoni ohra mqanqla f'din l-istanza, din id-darba mill-konvenuta, tikkoncerna l-pretensjoni taghha ghal kumpens ghal servigi li hi tallega li rrendiet lid-decujus;

Din il-Qorti ma tikkondividix il-fehma espressa mill-perit fir-relazzjoni illi minhabba r-relazzjoni illecita bejniethom tali pretensjoni mhix ammissibbli billi l-kawza taghha hija illecita. Dan ghaliex kif drabi ohra rilevat mill-Qrati, “*non bisogna conchiudere che ogni obbligazione assunta da un uomo a favore di una donna colla quale ha relazione illecita sia necessariamente contraria ai buoni costumi*” (“**Emma Perrotti –vs- Negte. Antonio Vella Zarb nomine**”, Qorti tal-Kummerc, 14 ta' Jannar 1927);

B'egwal mod inghad illi “*le obbligazioni che segue tra uomo e donna nell'epoca quando intercedono tra di loro relazioni illecite, non e` necessariamente fondate su causa illecita*” – “**Pietro Muscat –vs- Adelaide Farrugia**

Kopja Informali ta' Sentenza

et', Appell Civili, 12 ta' Jannar 1931 u "**Anna Scargale – vs- Emmanuele Cutajar**", Appell, Sede Inferjuri, 16 ta' Marzu 1934;

L-iskop tas-servigi, donazzjonijiet jew servizzi jiddependi mill-provi u mill-konvinciment morali li jitnissel fil-gudikant minn dawk l-istess provi – "**Antonio Schembri –vs- Inez Wicker**", Prim' Awla, Qorti Civili, 22 ta' Gunju 1960;

Id-defunt u l-konvenuta Maria Melita Cachia kienu jikkoabitaw flimkien bhala mara u ragel. U ghalhekk, kif sewwa ikkontempla l-perit legali "bhal ma go familja legali huwa nkoncepibbli illi dak li taghmel il-mara ghal zewgha jikkostitwixxi servigi li jsiru bl-idea li dawn jigu kompensati, daqshekk iehor jista' jinghad li l-konvenuta qatt kellha l-intenzjoni li tithallas tas-servigi." Dippju jidher ukoll mill-provi illi kull dritt ghal hlas ta' servigi li talvolta seta' kien hemm jidher li gie sew kompensat bis-somministrazzjoni ta' hlasijiet fil-gimgha u bil-laxxitu tal-legat. Konsegwentement din il-Qorti tikkondividi l-konkluzjoni espressa mill-perit relatur illi fil-kaz in ispecie ma huwa dovut l-ebda kumpens, anke ghaliex ma rrizultat l-ebda intenzjoni la da parte tad-decujus u lanqas tal-konvenuta illi jsir kumpens bhal dan;

Kwantu ghall-kwestjoni legali ohra involuta huwa ineccipibbli illi kirja ta' fond li jiffirma parti mill-beni in divizjoni ghandha tigi rispettata. Fil-kaz *de quo* irrizulta mill-provi illi l- fond 94 Tal-Borg Street, Paola kien inkera mill- konvenuta minghand huha qabel ma d-decujus iddecieda li jixtrih bl-att imsemmi ta' l-24 ta' Ottubru 1983 (fol. 204). Ir-ricevuti relattivi tal-kera (fol. 190 sa fol. 200) jevidenzjaw dan l-istat ta' fatt. Naturalment, kif jinghad fl-Artikolu 1564 tal-Kodici Civili, "il-kerrej matul il-kiri ma jista' jaghmel ebda tibdil fil-haga mikrija minghajr il-kunsens ta' sid il-kera, u ma ghandux jedd jitlob il-hlas lura tal-valur, ikun kemm ikun, tal-miljoramenti maghmula minghajr dak il-kunsens";

Rizoluti dawn il-kwestjonijiet ta' indoli legali rigwardanti principalment l-interpretazzjoni tal-legat u d-disponibilita` tal-fond laxxjat b'legat, insorgiet ukoll kwestjoni korrelatata mal-konsistenza ta' l-assi tad-decujus. Dan in referenza ghal zewg depoziti bankarji mal-Mid-Med Bank intestati f'isem id-defunt bl-aggunta "Account Romina". Il-konvenuta Romina Pace ppretendiet li l-fondi f'dawn iz-zewg libretti bankarji kienu *di diritto* taghha;

Il-perit legali pero` ma accettax din il-veduta u pretensjoni. Dan wara li ghamel bosta osservazzjonijiet in meritu, kemm fl-ewwel relazzjoni tieghu (fol. 74) kif ukoll f'dik addizzjonali (fol. 322) wara l-iskoperta ossija l-ommissjoni ta' librett bankarju iehor li kellu d-decujus;

Fl-opinjoni ta' din il-Qorti l-osservazzjonijiet li ghamel il-perit gudizzjarju huma ben segwiti. Din il-fehma taghha hi msahha minn dawn ir-riflessjonijiet l-aktar valevoli:-

I. Il-kliem "Account Romina" raffigurat fuq il-librett kien semplici *designation* in kwantu skond ix-xhud Dolores Sare` (fol. 253) impjegata fil-fergha tal-Mid-Med Bank, Paola, "il-flus kienu jistghu jingibdu biss minn Paolo Pace li kien iddepozitahom";

II. Dawn il-fondi setghu jigu negozjati biss mid-decujus u tali baqghet il-posizzjoni sakemm miet billi anke wara li l-konvenuta bintu lahqet l-eta` maggorenni d-decujus ma ttrasferihomx fuqha. Effettivament irrizulta illi d-decujus kien jizbanka flejjes miz-zewg akkonti ghal htigijiet ta' self lil terzi u jerga' jiddepozita fihom b'liberta` assoluta;

III. Ghalkemm fost il-flejjes depozitati fil-fondi kien hemm introjti minn *children's allowances*, tfaddil iehor fl-interess tal-konvenuta ma giex precizat kemm kien it-total ta' dan id-dhul;

Kien ghalhekk gustifikat il-perit legali illi in mankanza ta' prova determinanti u cara jaddotta r-regola ta' l-*arbitrio boni viri* biex jispigola minn dawn il-fondi bankarji somma

Kopja Informali ta' Sentenza

(Lm3000) li hu ekwament hass li ghandha tkun rizervata lill-imsemmija Romina Pace;

Precizata din il-kwestjoni u wara li jittiehed qies ta' l-istimi tal-vetturi u ta' l-immobili mill-periti teknici Joseph Zammit (fol. 109) u AIC Rene` Buttigieg (fol. 126), mehud ukoll rigward ta' dak relatat u korrett fit-tieni rapport tal-perit legali, il-konsistenza u l-likwidazzjoni ta' l-assi tal-komunjoni ta' l-akkwisti bejn id-decujus u l-attrici Maria Pace hi maghmula tikkonsisti f'dan li gej:-

1. Flus fid-dar
Ma giex pruvat x'ammont kellu, meta miet Paolo Pace, flus fid-dar.
2. Immobbli

94 Tal-Borg Street, Paola. (dar)	Lm2800.00,0
68 Tal-Borg Street, Pao1a. (garage)	Lm7000.00,0
52 Triq Cospicua, Fgura. (garage)	Lm11000.00,0
3. Ghamara

Saret lista taghha Dokument N pero` ma gietx stmata. Din tikkonsisti f'dan li gej:-

 1. Cupboard bl-ghodda
 2. Vetrina bl-affarijiet
 3. Skuna
 4. Sufan
 5. Kaxxa bl-ghodda
 6. Cupboard
 7. Bagalja bil-hwejjeg
 8. Charger
 9. Vetrina bl-imbarazz ta' karozzi
 10. Kexxun bl-ghodda
 11. Rittratt tal-Papa
 12. Nofs il-valur tal-cooker (li nxtara bin-nofs bejnu u Maria Melita Cachia).

4.	<p><u>Depoziti</u></p> <p>(a) Mid-Med Bank Deposit, Zabbar Branch (Dan hu l-ammont ezistenti fis-26 ta' Dicembru 1994. Dan is-Savings Account ghandu Numru 424016845).</p> <p>(b) Mid-Med Bank Deposit Paola Branch fis-26 ta' Dicembru 1994. (Savings Account No.1341560. Dan hu l-ammont ezistenti fis-26 ta' Dicembru 1994).</p> <p>(c) Mid-Med Bank Fixed Deposit Paola Square Branch (Fixed Deposit No.137086573 (ga No. X 132472)) (Dan hu l-ammont ezistenti fit-28 ta' Lulju 1994).</p> <p>(d) Mid-Med Bank Fixed Deposit Zabbar Branch No. 427019136</p>	<p>Lm578.65,7</p> <p>Lm11257.56, 6</p> <p>Lm2735.56,6</p> <p>Lm11766.48, 0</p>
5.	<p><u>Vetturi</u></p> <p>Skoda Rapid, stmata (mill-espert Giuseppe Zammit)</p> <p>Skoda 120, stmata</p>	<p>Lm1400.00,0</p> <p>Lm700.00,0</p>
6.	<p><u>Kreditu</u> kontra l-assi partikolari tad-decujus ghall-ispejjez tal-funeral li thallsu mill-Mid-Med Savings Account No. 424016845 (Seduta I) ammontanti ghall-</p>	<p><u>Lm376.12,8</u></p>
	<p><u>Total Attiv</u></p>	<p>Lm49615.40, 7</p>
	<p><u>Passiv</u></p> <p>Lil Romina Pace ghall-flus li huwa taha bhala effett ta' "allowances" u donazjonijiet zghar.</p>	<p><u>Lm3000.00,0</u></p>

	Lm46615.40, <u>7</u>
<u>ASSI PARTIKOLARI TA' PAOLO PACE</u>	
ATTIV	
Nofs il-komunjoni li giet stmata hawn fuq	Lm23307.70, 3
PASSIV	
Spejjez tal-funeral	Lm376.12,8
Attiv nett:	<u>Lm22931.57,</u> <u>5</u>

Dan l-ezercizzju huwa intiz l-aktar biex jigi stabbilit l-ammont dovut lill-konvenuta Romina Pace, bint illegittima tad-decujus. Skond l-Artikolu 640 (1) ghal-liema jirreferi l-Artikolu 818 (1) tal-Kodici Civili, fejn it-testatur ihalli tfal jew dixxendenti kif jinghad fl-Artikolu 631, is-sehem tat-tfal illegittimi huwa terz (1/3) tal-legittima li kienet tkun tmisshom li kieku kienu tfal legittimi;

Riportat ghal kaz *de quo*, gjaladarba d-decujus kellu wkoll tmient itfal legittimi, li jfisser allura disat itfal b'kollox, is-sehem dovut lill-konvenuta Romina Pace mill-assi partikolari ta' missierha huwa 1/3 ta' 1/18 ossija 1/54;

Bhal fil-kazijiet l-ohra kollha fejn tqum, "*la legittima e` un debito del testore. Suppone un eredita` aperta perche` la legittima non e` che la porzione della porzione che sarebbe stata dovuta al legittimario per legittima successione; che pertanto ogni diritto sorge nel legittimario al momento che muore quegli che deve la legittima, perche` da questa epoca e` originato il diritto del legittimario o riservatario*" - "**Dr. Francesco Gravagna nomine -vs- Baronessa Maria Teresa D'Amico et'**", Prim' Awla, Qorti Civili, 31 ta' Ottubru 1871 (Vol. V p 606);

Dan ifisser illi din il-konvenuta hi intitolata ghal 1/54 ta' Lm22931.57,5, jigifieri Lm424.65,8. Dan oltre l-ammont ta' tliet elef lira Maltija (Lm3000) li, kif fuq inghad, gie

stabbilit *arbitrio boni viri*. L-ammont hekk komplessiv ta' tliet elef erba' mija u erbgha u ghoxrin lira Maltija, hamsa u sittin centezmu u tmien millezmi (Lm3424.65,8) ghandhom jithallsu mill-eredi legittimi u l-armla tad-defunt. Naturalment billi tonqos il-valutazzjoni ta' l-effetti mobili fuq elenkati taht l-intestatura "Ghamara" l-imsemmija konvenuta Romina Pace hi intitolata tircievi ukoll 1/54 tar-rikavat taghhom wara li l-effetti jigu licitati;

Kif tajjeb irrileva l-perit legali r-regim tal-komunjoni ta' l-akkwisti li kien fis-sehh bejn l-attrici Maria Pace u d-decujus huwa regolat bid-disposizzjonijiet tal-Kodici Civili kif kienu vigenti qabel l-emendi apportati ghalih bl-Att XXI ta' l-1993;

Isegwi ghalhekk illi wara li jigi sottratt l-ammont fuq stabbilit ta' Lm3424.65,8 dovut, kif inghad, lil Romina Pace il-kumpliment ta' l-assi bankarji jigu divizi bejn l-attrici Maria Pace kwantu ghal nofshom bin-nofs l-iehor jigi spartit bejn uliedha it-tmien atturi l-ohra. Dan japplika wkoll fil-kaz tal-provenjenti mill-bejgh in licitazzjoni tal-ghamara (s'intendi, salv il-1/54 sehem dovut lill-konvenuta Romina Pace), tal-vetturi, u ta' l-immobbli (salv u ad esklużjoni tal-fond 94 Tal-Borg Street, Paola, billi mir-rikavat mill-bejgh in licitazzjoni tieghu nofs ghandu jigi konsegwit mill-konvenut Maria Melita Cachia *qua* legatarja tan-nofs tal-fond u n-nofs l-iehor tar-rikavat mill-attrici Maria Pace biss in kwantu ghal sehemha mill-akkwisti fiz-zwieg). Naturalment il-fond appena msemmi ghandu jigi licitat suggett ghal lokazzjoni ghaf-favur tal-konvenuta Maria Melita Cachia.

Ghal dawn il-motivi;

Taqta' u tiddeciedi l-kawza billi filwaqt li tichad il-pretensjonijiet tal-konvenuta Maria Melita Cachia ghal hlas tal-kumpens ghas-servigi minnha pretiz, tipprovdi kif gej:-

1. Fl-ewwel lok tiddikjara illi l-legat tal-fond 94 Tal-Borg Street, Paola imholli lill-konvenuta Maria Melita Cachia mid-decujus Paul Pace bit-testment tieghu ta' l-24 ta' Marzu 1987 atti Nutar Geoge Cassar huwa, bl-operat ta' l-Artikolu 696 tal-Kapitolu 16, validu biss kwantu ghan-nofs indiviz tieghu gja appartenenti lill-istess decujus Paul Pace bhala import ta' sehmu mill-komunjoni ta' l-akkwisti li baqghet vigenti nonostante s-separazzjoni personali bejnu u martu, l-attrici Maria Pace, intervenuta *ope sententiae* d-decizjoni ta' dina l-Qorti tal-21 ta' April 1961;

Billi l-fond fuq imsemmi, ma huwiex komodament divizibbli l-istess ghandu jinbiegh b'licitazzjoni suggett ghal lokazzjoni favur il-konvenuta Maria Melita Cachia, b'dan illi f'kaz li l-bejgh isehh, ir-rikavat minnu jigi konsegwit kwantu ghal nofs mill-istess Maria Melita Cachia u kwantu ghan-nofs l-iehor mill-attrici Maria Pace;

2. Tillikwida s-sehem spettanti lill-konvenuta Romina Pace, fl-ammont komplessiv ta' tliet elef erba' mija erbgha u ghoxrin lira Maltija, hamsa u sittin centezmu u tmien millezmi (Lm3424.65,8) kwantu ghal erba' mija erbgha u ghoxrin lira Maltija, hamsa u sittin centezmu u tmien millezmi (Lm424.65,8) bhala dritt tal-legittima in korrisondenza ta' wiehed minn erbgha u hamsin (1/54) mill-assi partikolari tad-decujus Paul Pace u kwantu ghal tliet elef lira Maltija (Lm3000) ammont stabbilit *arbitrio boni viri* kif fuq spjegat. Dan l-ammont komplessiv ghandu jithallas lil din il-konvenuta mill-atturi mill-fondi bankarji tad-decujus;

3. Tordna li l-bilanc ta' l-assi bankarji jigi diviz kwantu ghal nofs lill-attrici Maria Pace u kwantu ghan-nofs l-iehor lill-atturi l-ohra uliedha;

4. Tordna l-bejgh in licitazzjoni ta' l-effetti mobili - ghamara u ghodod - b'dan illi mid-dhul ta' dan il-bejgh wiehed minn erbgha u hamsin (1/54) parti jittiehed mill-konvenuta Romina Pace u l-kumplament jinqasam nofsu lill-attrici Maria Pace u n-nofs l-iehor bejn it-tmien atturi l-ohra;

5. Tordna wkoll il-bejgh in licitazzjoni tal-proprjeta` immobiljari l-oħra, senjatament il-fondi 68 Tal-Borg Street, Paola u 52 Triq Cospicua, Fgura, u tal-vetturi Skoda Rapid Numru ta' Registrazzjoni L-1448 u Skoda 120 LX Numru ta' Registrazzjoni E-8559 b'dan illi r-rikavat minn dawn il-licitazzjonijiet jinqasmu kwantu ghan-nofs lill-attrici Maria Pace u kwantu ghan-nofs l-iehor bejn l-atturi l-oħra;

Finalment tordna li l-ispejjez kollha tal-kawza jithallsu kwantu ghan-nofs mill-attrici Maria Pace u kwantu ghan-nofs l-iehor fil-proporzjoni ta' tlieta u hamsin minn erba' mija tnejn u tletin (53/432) minn kull wiehed mit-tmien atturi l-oħra.

-----TMIEM-----